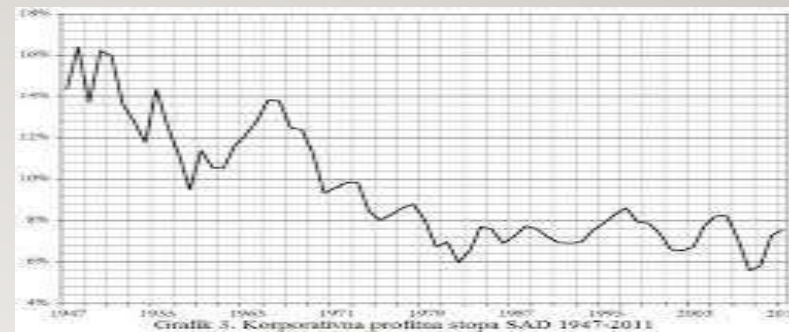

KEJNZIJANSKA EKONOMIJA

ALAN SADIKOVIĆ I MISLAV BAKARIĆ, I.C

KEJNZIJANIZAM

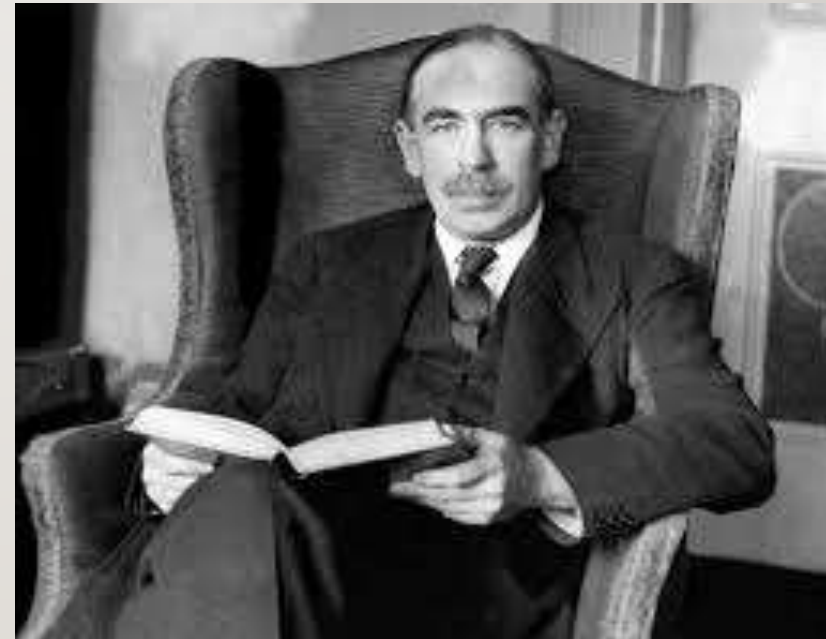
- **Kejnzijanska ekonomija** je naziv za makroekonomsku teoriju temeljenu na idejama britanskog ekonomista **JOHN MAYNARDA KEYNESA**
- Kejnzijanski ekonomisti tvrde da odluke koje se donose u privatnom sektoru nacionalne ekonomije znaju dovoditi do neefikasnih i neželjenih makroekonomskih efekata, a koje može suzbiti aktivna ekonomska politika preko javnog sektora, odnosno monetarna politika centralne banke i fiskalna politika vlade koja nastoji stimulirati proizvodnju bez obzira na poslovne cikluse

KEJNZIJANSKA EKONOMIJA

- Kejnzijska ekonomija zagovara **miješano gospodarstvo**, odnosno prevladavajući privatni sektor, ali uz važnu ulogu vlade i javnog sektora
- Takav je model dominirao ekonomskim politikama vodećih zapadnih zemalja **pred kraj Velike ekonomske krize, u Drugom svjetskom ratu i u sljedećim desetljećima** sve do 1970-ih kada je izgubio svoj utjecaj
- Krajem 2000-ih i početkom 2010-ih je dovela do svojevrsnog preporoda kejnzijskih ideja koje su stekle popularnost među javnošću i među mnogim zapadnim vladama

JOHN MAYNARD KEYNES

- **John Maynard Keynes**, baron Keynes od Tiltona je bio engleski ekonomist čije su radikalne ideje imale ogroman utjecaj na modernu ekonomiju i političku teoriju
- Rođen je 5. 6. 1883. u Cambridgeu, Engleska, a preminuo 21. 4. 1946. u East Sussexu, Engleska sa 62 godine

JOHN MAYNARD KEYNES

- Jedan od najutjecajnijih ekonomista 20. stoljeća, profesor na Sveučilištu Cambridge, savjetnik britanske vlade te dugogodišnji urednik časopisa *Economic Journal* i tajnik Kraljevskog ekonomskog društva
- Keynes je posebno zapamćen kao **zagovarač vladine politike intervencioniranja**, po kojoj bi vlada mogla koristiti fiskalne i monetarne mjere da bi ciljano ublažila efekte ekonomske recesije, depresije i ekspanzija.

JOHN MAYNARD KEYNES ...

- Keynes je svjetsku slavu stekao neposredno nakon Prvog svjetskog rata, kada je bio glavni financijski predstavnik Velike Britanije na **Pariškoj mirovnoj konferenciji 1919. godine**. Razočaran poslijeratnim odnosima između pobjedničkih i poraženih zemalja napisao je knjigu "Ekonomске posljedice mira" u kojoj je napao nametnute reparacije Njemačkoj kao kontraproduktivne (Berend, 2011: 43).
- Keynesa je početkom 1930-ih najviše zaokupljala visoka nezaposlenost te je tako savjetovao Rooseveltu u glasovitom otvorenom pismu energično korištenje fiskalne politike radi dopunjavanja tržišnog mehanizma privatnog sektora koji, kako je on tada smatrao, nije uspio dotaknuti problem nezaposlenosti (Ekelund i Hebert, 1997: 516).

JOHN MAYNARD KEYNES

- Najznačajnije djelo je *Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca* (*The General Theory of Employment, interest and Money*, 1936)
- U tom djelu pokazuje da se u blažim padovima gospodarske aktivnosti monetarnom politikom mogu sniziti kamatne stope i jeftinijim kreditom stimulirati poduzeća na investiranje, što obnavlja agregatnu potražnju, a time i zaposlenost.
- Da su mogući su trajniji i dublji padovi gospodarske aktivnosti, pokazala je velika depresija 1930-ih godina.
- Keynes je teorijski objasnio mogućnost ravnoteže gospodarstva u uvjetima nepotpune zaposlenosti. Tada je potrebno potaknuti agregatnu potražnju državnim rashodima u različitim oblicima, posebno davanjem pomoći nezaposlenima i financiranjem javnih radova. Proračunski deficit zbog takvih rashoda država bi pokrivala uzimanjem zajmova, čime bi se apsorbirao višak štednje nad investicijama. Povećanje agregatne potražnje potaknulo bi proizvodnju i obnovila bi se puna zaposlenost.

JOHN MAYNARD KEYNES ...

- Mnogi ga smatraju **osnivačem moderne makroekonomije**
- Mnogi su ekonomisti i vlade prihvatili Keynesove zamisli, pa se nakon 1930-tih razvila makroekonomija, koja analitički obuhvaća cijelo gospodarstvo (agregatna ponuda i potražnja, ukupna zaposlenost, nacionalni dohodak, ukupna štednja, kamate, ukupne investicije itd.).
- Na toj su osnovi razvijene zemlje nakon 2. Svjetskog rata na različite načine proglasile obvezu vlade da osigura punu zaposlenost (rada i kapitala).

JOHN MAYNARD KEYNES ...

- Keynes je 1937. preživio težak srčani udar i vratio se nastavi 1939.
- Tijekom 2. svjetskog rata radio je ponovo kao savjetnik Ministarstva financija, a zatim kao istaknuti sudionik Međunarodne konferencije u **Bretton Woodsu 1944.** o poslijeratnom svjetskom financijskom poretku, na kojoj je dogovoreno stvaranje Međunarodnoga monetarnoga fonda i Svjetske banke.
- Ostala značajnija djela: *Novčani sustav i financije Indije (Indian Currency and Finance, 1913)*, *Rasprava o vjerojatnosti (A Treatise on Probability, 1921)*. Sabrana djela objavljena su mu u 30 svezaka (*The Collected Writings of John Maynard Keynes, 1971–88*).

UTJECAJ KEYNEZIJSKE MISLI

- Keynes se smatra jednim od **najvećih ekonomista** uopće u povijesti.
- Keynes je prvi osmislio **sveobuhvatnu teoriju o intervenciji države u gospodarstvo** koja bi, ukratko rečeno, deficitarnim trošenjem i zaduživanjem trebala povećati zaposlenost.
- Pomogao osnovati Međunarodni monetarni fond (MMF)
- Kako bi se najbolje opisalo mjesto koje je Keynesijanska revolucija imala u povijesti ekonomske misli, dovoljno je citirati jednog od njegovih najsnažnijih zagovornika Johna Kennetha Galbraitha (1994: 389): "**Prema proširenom, ali ne i općeprihvaćenom mišljenju, keynesijanska je revolucija bila jedno od najvećih suvremenih dostignuća društvenog preobražaja**" te smatra da je "potpuno zaustavila prodor marksizma u razvijenijim zemljama".
- U slučaju Hrvatske, zanimljivo je snažno prihvatanje Keynesove misli među hrvatskim ekonomskim krugovima tijekom cijelog 20. stoljeća, među raznolikim ekonomistima, a posebno među sveučilišnim profesorima

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI

Poslije Drugog svjetskog rata Keynes je doživio trijumf

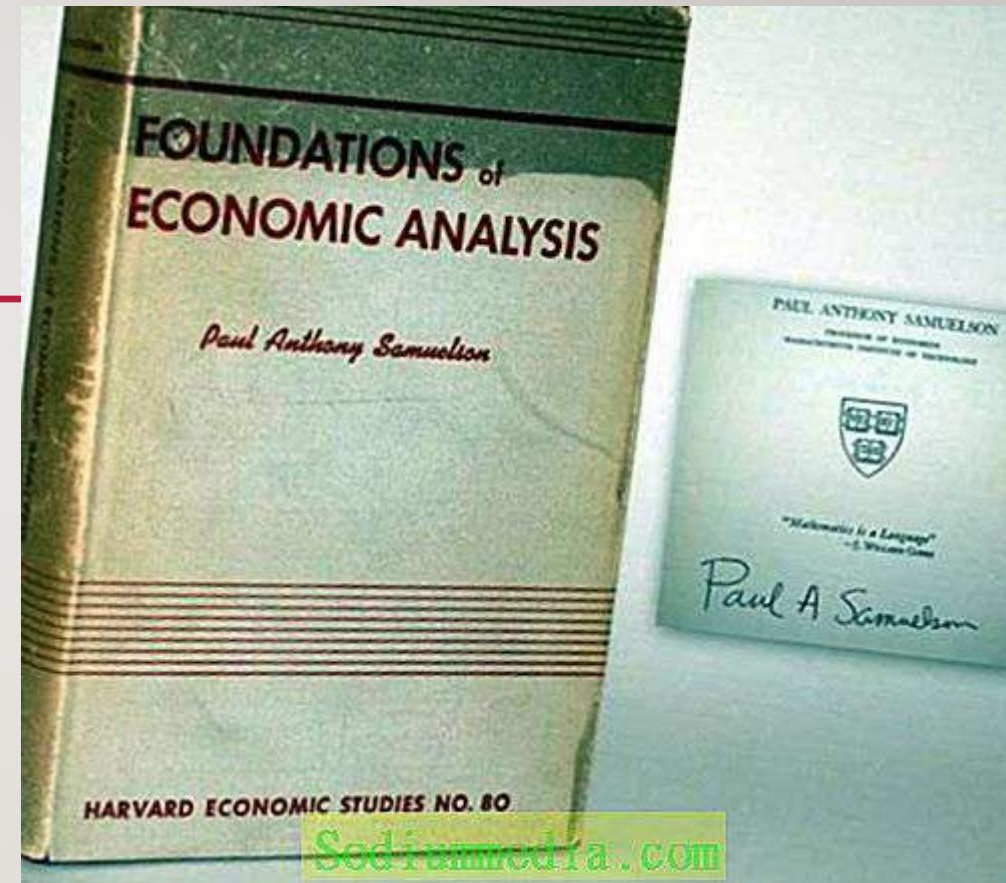
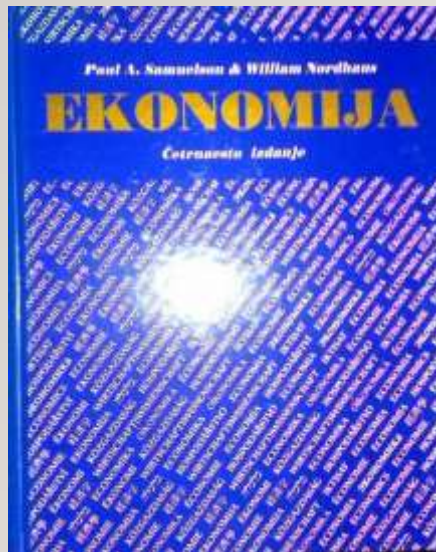
Došlo je razdoblje pune zaposlenosti, stabilnosti cijena, blage inflacije, ekonomskog rasta.

Krajem šezdesetih godina američki je predsjednik Nixon rekao "Svi smo mi keynesijanci danas",

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI

- Keynesova je doktrina prožela, posebno tijekom 1940-ih, 1950-ih i 1960-ih, većinu institucija visokog obrazovanja u SAD-u, a ušla je i u glasovit udžbenik "**Ekonomija**" Paula Samuelsona koji je svoje prvo izdanje imao 1948. (Ekelund i Hebert, 1997: 529)

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI

Keynesa vole većinom lijevi ekonomisti, ali u recesiji 2008. ekonomski je savjetnik republikanskog predsjednika Georgea W. Busha Greg Mankiw za New York Times pisao: “**Ako se želite okrenuti samo jednom ekonomistu kako biste shvatili probleme s kojima se suočava gospodarstvo, to je Keynes.**”

Sljedeće je godine ekonomistov biograf Robert Skidelsky, svojedobno član britanske Konzervativne stranke, napisao knjigu “Keynes: povratak gospodara”

(preveo prof. dr.sc. Zvonimir Baletić, vjerojatno najuporniji hrvatski kejnezijanac).

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI

Keynesa vole većinom lijevi ekonomisti, ali u recesiji 2008. ekonomski je savjetnik republikanskog predsjednika Georgea W. Busha Greg Mankiw za New York Times pisao: “Ako se želite okrenuti samo jednom ekonomistu kako biste shvatili probleme s kojima se suočava gospodarstvo, to je Keynes.”

Sljedeće je godine ekonomistov biograf Robert Skidelsky, svojedobno član britanske Konzervativne stranke, napisao knjigu “Keynes: povratak gospodara” (preveo prof.dr.sc. Zvonimir Baletić, vjerojatno najuporniji hrvatski kejnezijanac).

KEJNZIJANCI

Osnivač	John Maynard Keynes
Neo - kejnzijanci	Alvin Hansen, John Hicks, Abba P. Lerner, William Phillips, Trygve Haavelmo, Paul Samuelson, James Tobin, Franco Modigliani, James Duesenberry, Robert Eisner, William Baumol, Don Patinkin, John G. Gurley, Edward S. Shaw, Arthur Melvin Okun, Robert Mundell, Lawrence Klein, William Poole
Post - kejnzijanci	Paul Davidson, Joan Robinson, Richard Kahn, James Meade, Roy Harrod, Evsey Domar, Michał Kalecki, Nicholas Kaldor, Hyman Minsky, Alain Barrère, Lloyd Metzler, Sidney Weintraub, Myron J. Gordon
Novi kejnzijanci	Edmund Phelps, George Akerlof, Stanley Fischer, Olivier Blanchard, Alan Blinder, John B. Taylor, Robert J. Gordon, Joseph Stiglitz, Robert Shiller, Mark Gertler, Maurice Obstfeld...

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI U HRVATSKOJ (BALETIĆ, 2008.)

- Djela Johna Maynarda Keynesa utjecala su na formiranje ekonomskih stavova hrvatskih ekonomista veoma rano,
- Njegovi financijski radovi iz 1920-ih godina sa zanimanjem su praćeni u hrvatskim stručnim krugovima i u udžbeničkoj literaturi, a pohvalno se spominju 1929.
- To se zanimanje veoma pojačalo u tridesetim godinama 20. stoljeća, osobito nakon objavljivanja njegove Opće teorije i pošto što je jedan broj hrvatskih ekonomista boravio u Cambridgeu.
- Keynes je bio popularan među mlađim ekonomistima, od kojih je najaktivniji bio Milan Fišter, koji je studirao kod Keynesa i koji je za vrijeme rata (1944.) priredio i izdao Keynesova izabrana djela u izdanju Matice hrvatske, ugledne nacionalne kulturne institucije, ali koje je tadašnji profašistički režim zabranio.
- Uspostavom komunističkoga režima nakon rata i uvođenjem obvezne marksističke ideologije, Keynes je stavljen na listu nepoželjnih ekonomskih pisaca, ali se taj kruti ideološki stav postupno raspada, pa Keynesa ponovno uvode u stručne i političke rasprave, osobito nakon beogradskog prijevoda Opće teorije (1956.), a do sredine 1960-ih godina postaje dio standardne referentne literature na nastavnim i istraživačkim institucijama.

UTJECAJ KEJNEZIJANSKE MISLI U HRVATSKOJ (BALETIĆ, 2008.)

- Jedan od ohrabrujućih pokazatelja ideološkog popuštanja bio je i prvi doktorat o temi Keynesova rada (**S. Dabčević-Kučar** John Maynard Keynes – Teoretičar državnog kapitalizma), obranjen na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1955.).
- **1956.** Keynesova **Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca** postala je **dostupna u Hrvatskoj** preko srpskoga izdanja u prijevodu i s opširnim predgovorom Radoša Stamenkovića. (u osamdesetim godinama toga stoljeća izašao je i hrvatski prijevod)
- Zagovornici Kejnezijanizma za vrijeme SFRJ: Rudolf Bićanić, Marijan Hanžeković, Ivo Vinski, Slobodan Štampar, Rikard Lang, Branko Horvat, Jakov Sirotković

PITANJA ZA PONAVLJANJE?

I. PITANJE: ŠTO JE KEJNEZIJSKA EKONOMIJA?

- a) Naziv za mikroekonomsku teoriju temeljenu na idejama britanskog ekonomista J. M. Keynesa
- b) Naziv za makroekonomsku teoriju temeljenu na idejama britanskog ekonomista J. M. Keynesa
- c) Naziv za financijsku teoriju temeljenu na idejama britanskog ekonomista J. M. Keynesa
- d) Naziv za fiskalnu teoriju temeljenu na idejama britanskog ekonomista J. M. Keynesa

2. PITANJE: KADA JE DJELOVAO J.M. KEYNES?

- a) U 20. stoljeću između dva svjetska rata i nakon 2. svjetskog rata
- b) Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće
- c) Nakon 2. Svjetskog rata
- d) Od 1970-ih do 1990-ih godina

3. PITANJE: JE LI TVRDNJA TOČNA ILI NETOČNA I OBRAZLOŽI ODGOVOR

Kejnzijanski ekonomisti tvrde da odluke koje se donose u privatnom sektoru nacionalne ekonomije znaju dovoditi do efikasnih i poželjnih makroekonomskih efekata, i da nema potrebe za provedbom aktivne ekonomske politike

- a) TOČNO
- b) NETOČNO

4. PITANJE: NAJZNAČAJNIJE DJELO J. M. KEYNESA JE:

- a) *Bogatstvo naroda*
- b) *Načela političke ekonomije i oporezivanja*
- c) *Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca*
- d) *Teorija rasta*

5. PITANJE: J. M. KEYNES SE SMATRA OSNIVAČEM KOJE GRANE EKONOMIJE?

- a) *Mikroekonomije*
- b) *Političke ekonomije*
- c) *Ekonomije rada*
- d) *Makroekonomije*

LITERATURA:

- Večernji list, 2020., <https://www.vecernji.hr/vijesti/spasio-trzisno-gospodarstvo-prema-receptu-ovog-ekonomista-ponasa-se-cijeli-svijet-u-koronakrizi-1396170>
- Baletić, Z., 2008., Recepcija Keynesa u Hrvatskojm Ekonomski pregled, 56 (5-6), str. 205.-221.
- Brumec, D., 2017., Razlika između klasične i Keynesijanske ekonomske doktrine u 20. stoljeću s implikacijama na hrvatsku tranziciju, diplomski rad, <https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin%3A1298/datastream/PDF/view>
- Wikipedija,